

ABONAMENTUL:

PE AN 3 COR. 20 FIL.

1/2 „ 1 „ 60 „

1/4 „ — „ 90 „

ÎN STREINĂTATE:

PE AN 6 FRANCI

1/2 „ 3 „

—0—

Numeri singuratici se vând
în Cluj cu 5 fileri, în alte
locuri cu 6 fileri.

Răvașul

INSERTIUNILE

se plătesc după mări-
mea locului ce ocupă;
fiecare cm. □ costă o-
dată 10 fil., de 2 ori
8 fil., de 3 și mai multe
ori 6 fileri.

ADRESA:

„RĂVAȘUL”
CLUJ, — KOLOZSVÁR
n. JÓKAI-UTCZA 6.

Editor și redactor resp.: PETRU P. BARIȚIU

Apare în fiecare Sâmbătă

Intemeietorul foi: Dr. E. DĂIANU

Nouă pornire la „Asociațiune”.

Adunarea din estan a »Asociațiunii« are o însemnătate mai mare, ca de obicei. N'a fost o adunare de paradă, ci de lucrare. Ea arată, că se începe acum, în sfârșit, un alt curent în sinul acestei »Asociațiunii«, care a îmbătrânit fără să-și fi găsit cărarea adevăratei sale meniri. Născută într-o epocă de însuflețire mare, când lipsele noastre pe toate terenele erau cu mult mai multe ca azi, ea s'a pornit cu niște visuri mărețe, bune de a încălzi câteva inimi mai svăpăiate, dar cu neputință de realizat. Toate țintele, ce-și ficsase »Asociațiunea« la început erau ideile unor distinși intelectuali, savanți, dacă vrei, — cari priviau »Asociațiunea« drept »Academie«. Miile și milioanele de Români însă, rămăneau reci, neînțelegători, a celot ce se sforțau așa pe sus. O vârstă de peste 30 ani a petrecut »Asociațiunea« așa; era ca o plantă palidă de salon; bună să facă aparențele verdei de viață într-o atmosferă secetoasă, dar neputincioasă întru rodire. În timpul acela cu adevărat numele »Asociațiunii« era o vorbă fără înțeles înaintea omului nostru din popor.

În an. 1895 adunarea gen. s'a ținut în Blaj, *sol rodnic*, cu tradiții satorite, cum nu le are alt centru cultural. Tineră generație, care numai putea suferi aceasta situație stearpă a pășit organizată, cu un program de idei, menite să pună viață în cadrele »Asociațiunii«. Era la ordinea zilei schimbarea statutelor. Pășirea tinerimii, care stătuse la o parte pân'aci, nemulțămătită cu mersul lucrurilor, a surprins cercurile conducătoare, ba poate pe unii i-a surprins neplăcut. A fost o scăpărare de idei din lupta celor două curente. Tot fructul ce a rodit însă din luptă a fost instituirea secretariatului prim, menit să fie elementul intelectual și literar în organismul greu, administrativ al »Asociațiunii«. Ideea a fost bună; nu

tot așa de norocoasă realizarea ei. Cel ales a primit oficiul, nu însă și ideile cari îl creaseră. În loc să fie singur, ceea ce se aștepta, a căutat să pună toată sarcina chiemării sale pe alți factori. S'au înființat secțiunile literare — noue cadre, însă fără cuprins, fără orientarea de lipsă. Lipsea spiritul mișcător și diriguitor; lipsea chiar idea regină: ținta. Jocul de a *academia* s'a pornit într-o formă mai desăvârșită. Și ține încă. »Casa națională«, — care dela *idee* până la *realizare*, cam cât e dela *Mediaș*, unde s'a zămislit (1897) și până la Sibiu, unde s'a realizat, — și-a pierdut numele, a devenit și ea un cadru; larg și gol. Lipsește viața, lipsește spiritul de viață din ea.

La 10 ani după adunarea din Blaj ni-s'au dat sărbările din 1905, cari vor rămânea neuitate. Prin mulțimea de manifestațiuni, espoziție, șezătoare, concerte, operă, — pline de culoare și de sbucium plăcut, găsim, dacă căutăm bine, și »Asociațiunea«. Dar privitorul obiectiv, care caută esența, care cercetează grăuntele în pleavă — trebuie să recunoască, cumcă adevăratele succese reale, lucrătoare și mișcătoare a *decadei* dela Sibiu, nu erau ale »Asociațiunii«, ci ale culturii românești, ale *sufletului* românesc, care și fără »Asociațiune« s'a avântat prin *literatura* și cultura românească, resărită din darul lui D-zeu, sub rorura ceriului, în sufletele generației noue, careia »Asociațiunea« nici măcar o privire de considerare nu i-a dat.

În sărbările dela Sibiu acest spirit nou, vioi și senin, plin de doruri și avânturi, plin de amar pentru trecut, și agitat de chemarea viitorului, a fost împărțit cu miile de oameni, cari s'au adunat ca la o mare sărbare de înfrățire. Și împărțirea a fost roditoare; ideile se impun; pornirea generației noue de intelectuali cucește, a cucerit deja.

La presidiul »Asociațiunii«, deși în al doilea rând, a venit d-l A. *Bârsanu*, adevăratul dascăl al culturii române; la postul de secretar I. a

Someșul la Sângeorzul românesc.

venit d-l Octavian Goga, poetul nostru, tălmăciul dorurilor și durerilor noastre; la postul de al doilea secretar a venit al doilea *Octavian*, *Tăslăuanu*, creatorul *Lucefărului* de azi.

Noua generație e la cârmă; noul curent cultural e la stăpânire; înțelegem stăpânirea cuminte a intelectului, a spiritului, sub care cei stăpâniți sunt cei fericiți, și stăpânitorii sunt cei trudiți și munciți.

Eată fasa ce o marchează adunarea din Brașov. Ea se va însemna, nu în istoricul »Asociațiunii«, asta ar fi prea puțin; ea trebuie să se încresteze în dezvoltarea noastră culturală peste tot.

Generația aceasta nu vine să ocupe vreun post, ci aduce *idei*, pe cari le întronează, și aduce hotărâre și vrere de a munci, ca aceste *idei* să se samene și să rodească în pământul culturii românești. Ideea regină a curentului nostru de azi este și trebuie să fie: *spre popor!*

Spre popor gândul nostru, dragostea noastră de neam, misiunea noastră în societate, preocuparea noastră! Acolo e comoara noastră, acolo să fie și inima noastră, cu toate pornirile ei bune. Mântuirea poporului e mântuirea noastră; ridi-

FOIȚA RĂVAȘULUI

Natura.

Uimit mă cutrămur, natură!
Căci taina din codri mă fură,
Mirezme 'n poiană mă m'bată
În lumea de flori ce s'arată,
Pe pajiștea plină de viață,
Pe dalba livezilor față.

Mă farmecă stâncile tale,
Mă încântă, și munte, și vale,
Ș'ascult îngânarea de ape,
Ce's gata cetatea-ți s'o sape:
Măreața cetate de peatră,
Zidită pe vecinica vatră.

Comoară nespasă de viață
Cuprinzi în adâncuri de ceață...
Tu ești dătătoare de pace,
Când viforun suflete zace;
Isvor fermecat de odihnă,
Lăcașul vieții de tihnă.

Poveștile tale, natură,
Cu vraja lor dulce mă fură;

Căci pieptu-ți puternic de mamă
Șireagul de ani îl destramă
Ș'adună poveștile toate
Din ceața de vremuri uitate.

Dar vai, când se tulbură viața,
Când lin te îngreună ceața,
Cum urlă 'n mânie, natură,
Cu ochii selbatici de ură.
Cu pieptul unflat de putere,
Cu inima plină de fiere!

Te 'ncingi cu un brâu de văpaie,
De ciudă verși lacrimi părae,
Pornești din adâncuri bălauri,
Ce sbiară cu muget de tauri
Și 'nvolbură zările toate
Cu umbrele lor speriate.

Dar apa păraelor plânge
Și focul din inimă-ți stânge.
Se 'nmoaie privirea-ți de ură;
Și plină de farmec, natură,
Cuprinzi iar în brațele tale
Și codru, și munte, și vale.

Datin.

BUNICA SAVINA.

Cei mai bătrâni ai satului, — ia de pildă moș Gherasim a Ghirvii și moș Ștefuca de peste vale, măcar zău, nici dâșii nu sunt de ieri alaltă-ieri, ... păi, altfelu la ce să umble cu colie'n creștet, — spun, cumcă au pomenit-o nevastă în floare, cu un copilaș în brațe și cu altu de mână. Și uite, acuma cei doi copilași — singurii pe cari i-a avut bunica Savină — au nepoți și nepoate, o casă plină când s'adună, închegați și răsăriți, încât deacum 'nainte, să nu-i dai pe un colț de moșie 'ntro vară.

Nenea Toader, bărbatu dumnisale, — l'am apucat și eu — s'a stins, or fi zece ani de atunci.

Numai dânsa a rămas, ca o mărturie a vremilor trecute, în această lume nouă, — nouă și rea — să-și dapene firul de trai, cât i-a fost măsurat.

Acum în vremea din urmă, nu poți să o vezi săptămâna întreagă. Au pus bătrânețele stavilă la prispa casei lui nenea Ion, pentru biata bunică. Numai graiul sfânt, turnat din aramă, al clopotului, când vestește liturgia și cântecul măsurat al toacei, mai pot rupe, din când în când, această stavilă de oțel pentru oamenii istoviți sub lanțul greu al anilor.

carei lui e înălțarea noastră. Altfel nimic n'am făcut, nimica nu suntem.

Gândirea aceasta trebuie să fie călăuză noastră, deci și a »Asociațiunii« pentru literatură și cultura poporului român.

Cum și ce vom munci, aceste sunt amănunte pe cari mintea și inima sub o astfel de călăuzire le va găsi desigur. Destul de ocamdată să constatăm noua fasă, noua pornire și *ținta* cea nouă.

De fapt adunarea dela Brașov — privind esența ei, ni-se prezintă în zodia aceasta nouă, care ne îndreptățește la toate nădejile bune.

A fost prezidată de d-l vicepreș. *Andrieu Bârseanu*, care a rostit un cuvânt de deschidere foarte potrivit. Deja și acest cuvânt se deosebește de cele obicinuite. Nu face fraze de efect sărbătoresc, nu aruncă declarațiuni de cârmuitor, ci ca un muncitor așezat al culturii, rostește o conferență, frumoasă și dulce ca formă, și folositoare ca fond. Cuvântarea aceasta înșoaș marchează *noua* orientare în sinul Asociațiunii. Incepe chiar dela început; evocă în amintire figurele mari, cari au asistat la leagănul »Asociațiunii«, remprospetează marile lor aspirațiuni. Caută în cât a răspuns »Asoc.« așteptărilor — și cu multă bunăvoință, impusă de situația sa, ofere și »Asociațiunii«, o parte din meritul progresului general, ce se constată la noi după 50 ani pe terenul cultural și literar.

Dl Bârseanu definește »Asociațiunea« ca: »o societate pentru lățirea luminei în straturile cele mari ale poporului, o însoțire pentru popularizarea științei și pentru creșterea sentimentelor bune«. Ear cât pentru *viitor*, eată cum *arată* calea cea nouă, pe care se va urma activitatea Asociațiunii:

»Să ne apropiem tot *mai mult de omul din popor, să căutăm a-i cunoaște firea și aplicările, să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i ușurăm năcazurile și să-l îmbărbătăm. Să-l legăm de noi cu lanțul puternic al culturii naționale și astfel să facem din întreg poporul nostru o cetate tare, care să fie în stare a rezista la ori și ce atac. Lucrând astfel cu stăruință sub stindardul Asociațiunii, care poartă deviza: literatura și cultura poporului român, ne facem numai o datorie către noi înșine și dăm dovadă, că suntem un popor conștios de sine și vrednic de viață».*

În înțelesul acesta salutăm noua pornire la »Asociațiune« și dorim ca să se dovedească și în fapte, cât mai curind.

Cât ține săptămâna, se mai târâie prin casă, prin tindă, mai dapană un ghem, face ce poate — de stat Doamne ferește — și rar de tot trece până la porțiță, de își poartă ochii dealungul uliții, străină și ea acum, schimbată după gustul oamenilor noi.

Dumineca și la sărbători, de îndată ce zorile împurpură ochiul ferestrei dinspre răsărit, să dă jos de pe lodvă — de trezită, era trezită de cu sară — trece domol prin casă în tindă, umezește pleoapele afundate sub dunga frunții, desface lada, negrită de vechime, cu urme de creste în chip de flori, și scoate dintr'ansa iie albă, păstură de lână neagră și un cojocel, împodobit ușor cu arnici negru.

Totdeauna, cu o cale despătură și hainele nenii Toader, fie iertat, — li caută de molii, li împatură iară încet, ... cu ochii țintă spre cuprinsul lăzii, care îi ținește în minte povestea unui trai întreg, scurs de mult, din care a rămas această ladă, cu bogăția ce încapă într'ansa... O și are dragă, dragă de tot. Nu ar lăsa, pentru bunul lumii, să se atingă cineva de acest odor, singura mărturie a bucuriilor și durerilor ei.

Apoi se îmbracă, cu multă trudă, dar nu chiamă, să-i ajute, pe nime. Și ar avea pe cine în jurul dânsi se învârt ca priznelu două nepoate, de zvântă pe unde umblă. Fete cuminti — d'apoi frumoase... Le cunosc flăcăii peste șapte

Statul, Biserica și Școala.

(Urmare.)

Și încă, treacă-ducă-se, dacă acestor idei și tendențe străine le-ar da conținut național. Căci e necesar a împrumuta adevăratele tesaururi ale culturii străine mai perfecte. Dar năcazul e, că nebăgând în samă, sau necunoscând însușirile, noastre naționale, în admirațiunea lor necondiționată față de cultura străină: primesc totul, cu bun, cu rău, numai să pară a spune ceva nou și astfel se perd apoi însușirile noastre naționale și ajunge la stăpânire direcțiunea cosmopolită în instrucție și educație.

4. Educație adevărat națională este mai departe aceea, care introduce și întărește în tineret *numai însușirile naționale bune*, ear pe cele rele — căci în fiecare națiune sunt și de acestea — să nizuște a-le slăbi și stirpi. Căci dacă le-ar transplanta și pe acestea de-odată cu cele bune, ar fi numai spre dauna națiunii, nu ar fi educație națională.

De unde să-și ia o atare educație națională măsura, cu ajutorul căreia să stabilească: cari sunt însușirile bune și cari rele? Nu o poate lua de alt undeva, decât dela religiune; statul creștin dela religiunea creștină, ca dela fundamentul tuturor moravurilor bune. Educațiunea națională morală nu poate fi deci alta decât cea condusă de biserică.

Din aceasta este evident, că instrucțiunea și educațiunea de stat, cum se face azi, și care mereu înlătură biserică de pe terenul instrucțiunii; care religiunii numai un colț îi cedează în viața școlară și nizuind numai spre știință, neglijă educația morală, tratând'o cel mult ca pe o chestie de mână a doua: nu poate fi adevărata educație națională.

2. Educația iubirei de patrie.

Adevărata educație națională e mai departe aceea, care învață și crește pe tiner așa, ca să-și iubească patria, legile și constituțiunea aceleia, să-și jertfească pentru ea cu *bucurie*, dacă e lipsă, chiar și viața, cum au făcut-o în trecut marii eroi educați de către biserică catolică.

Dar nici aceasta nu se poate face și dezvoltă fără temelie morală, adevărată de religiune și biserică.

Aceasta este consecvența la care trebuie să ajungem, dacă purcezind dela conceptele: patrie și iubire: ezaminăm fundamentele aceleia.

1. Ce e patria? »În acest cuvânt *patrie* — zice Kölcsey — se cuprinde complexul tuturor obiectelor de iubire și de dorință; *altar*, ridicat lui D-zeu de către părinții tăi; *casă*, unde ai gustat

sate — și dragăstoase, și bune. Dar nu vrea nici decât să-i ajute.

Dupăce s'a primenit își cere un scăunel înaintea casei, pe prispă, și cu cărja de goron alături așteaptă chemarea clopotului.

Soarele de peste vârful șurii — el o cunoaște bine — își trimite razele înviorătoare, de-i mângâie fața, apucată pe mâna nemiloasă a vremii.

Când o vezi mai întâi, — un trup slăbit, adus spre glie, cu fruntea osoasă, lată, sub care se ascund doi ochi negri, istoviți, ce licăresc ca o zare de lumină bolnavă, într'un afund de întuneric, cu nasul uscat, deasupra gurii tăiată ușor, împrejmuțată de crețe, sub care iasă înafară o bărbie ascuțită —, îți pare o arătare din vis, de care tremuri.

Dar când vii mai aproape și o cuprinzi mai din adins, sau te așezi alături de dânsa, vezi cum se înmoaie, parcă, dungile obrazului; crețele, mlădieri line de piele, se aștern ușor; din colțul gurei pornește o cută de bunătațe, ear din ochi se desface lin o undă caldă de lumină, care te învâluie și-ți picură în suflet mângâierile și alintările din copilărie, când erai »gura bunicii și auru bunicii«. Iar când îți spune o vorbă, te încălzește ca o îmbrățișare dulce de mamă.

— Și să te miri apoi, că toți copiii — dar nu — fără satul întreg — îi zice »bunica Savina«?

Când începe, în sfârșit, să se destrame, cu învâluri de metal, dangățul clopotului, ce chiamă,

primele plăceri ale vieții; *pământ*, ale cărui roade te-au nutrit; *părinții*, *soția*, *copii*, *amicii*, *concețatenii* tăi, *toți*, *toți până ntr'unul*, sunt părți întregitoare ale aceleia«.

Sub patrie nu este a se înțelege numai pământul, ci mai cu samă întreagă viața unitară din trecut și present a locuitorilor aceleia, cu toate rolurile, faptele, instituțiunile și datinele lor. Nu numai pe cei de o viță, nu numai limba și însușirile naționale comune, cari deși sunt factori foarte însemnați, dar în o patrie nu-s singurii susținători ai unirei, ci fără privire la naționalitate, religiune și limbă: pe toți cetățenii cari trăesc în patrie, cu cari la olaltă am petrecut toate bucuriile și năcazurile trecutului; adevărat constituția și istoria formate și consolidate ca drept și datorință împrumutată din referințele de viață, cari au durat sute de ani. — În viața privată încă nu timbrăm de necredincios pe acel consoț sau amic, carele în bine și în rău se alipește cu credință de consoțul sau amicul său, deși acesta e de altă viță, de altă limbă și altă natură — ci pe acela, care-și părăsește soțul sau amicul, de care-l leagă suvenirile și relațiunile vieții comune petrecute la olaltă, îl lasă singur și se alipește de altul numai pentru aceea, că a aflat că oarecare strămoș al aceleia cu cutare strămoș al său a avut leagăn comun.

2. Ce se recere pentruca să iubim patria aceasta până la jertfirea de sine? Mai nainte de toate se recere *să o cunoaștem* clar și conștientios, căci ori ce simțământ provine numai din cunoștință; simțământul gata de jertfă însămnată provine numai din cunoștință clară, conștie de sine și sigură. E de lipsă ca patria astfel cunoscută, cu întreg trecutul, cu oamenii ei vestiți și faptele aceleia, întocmai ca prezentul cunoscut de un mare bun: să o *prețuim*, să o *cinstim*, căci fără de aceasta nu se poate escita în noi față de nimic, simțul iubirei.

Educația adevărat națională, ca să poată desvolta iubirea de patrie, trebuie mai nainte de toate *să facă cunoscută istoria națiunii fidel și în mod nepreocupat*, să explice tinerimei chemarea ei, faptele mărețe îndeplinite în interesul acesteia, impulsurile, cari o au îndemnat la săvârșirea acestor fapte mari; dar toate acestea nu privite prin ochelarii oare căror interese singuratic.

Istoria nepreocupată, a arătat deja clar și limpede, că în întreg trecutul nostru național: cel mai binefăcător și cel mai de frunte factor a fost *biserica* și religiunea. Acesta a întemeiat și a susținut patria în decursul unui mileniu întreg; cele mai mari fapte ale națiunii din dânsul au purces și pentru el s'au făcut; acest factor a fost trăsătura cea mai strălucită a caracterului celor

creștinii la casa Domnului, nu mai poate rămânea acasă

Își cheamă o nepoată, pe cea mai așezată, apucă cu mâna ce tremură cărja, își sprijinește oasele pe brațul copilei și încet, încet scurtează calea spre ușa bisericii.

— »Asta mă mai ține, nepoate dragă. Când aud sfânta rugă, îmi uit de oasele mele slăbite: nu mă mai dor. Și Dumnezeu își uită de noi dacă nu-l căutăm. Iar nădejdea toată la iel ne ieste, dragu bunicii. Așa da... la iel. Păi la cine, la altu«?

Așa spune ori cui o întâlnește în cale.

În biserică, se așază în fruntea muerilor, în cel dintâi scaun, lângă icoana Preceștii, loc de pe când era tinăra. Pentrucă trăbue să se știe, bunica Savină e din neam ales. Unde mai pominești astăzi, doisprezece boi, pe cum avea nenea Toader Boldor, soțu dumnisale, fie iertat? — Și chiar în ziua de astăzi, cine dela noi din sat se poate măsura cu Ion a Boldorului, la casa căruia trăiește bunica Savină? Zău nime.

Cât ține liturghia rămâne ca scrisă pe spațele scaunului. Din când în când duce mâna la frunte, de se închină.

Dacă o întrebi, după ieșire, că frumoasă a fost slujba, îți răspunde cam într'o doară. — »Frumoasă, cum Doamne să nu fie frumoasă... Ce-i a lui Dumnezeu, ce nu-i frumos? ...De părintele îmi place tare, Dumnezeu să-l țină, că mult

mai vestiți bărbați; din aceasta a răsărit iubirea lor de țară și toate faptele lor mari. Intregă soarta, întreg trecutul patriei e atât de intim legat de biserică și religie, cât ar trebui să ne renegăm tot trecutul, dacă am renega acest fapt.

Nu poate fi deci educație națională aceea, care să ne învețe la iubirea de patrie, aceea care și din conceptul patriei, din istoria patriei eliminează sau falsifică acest fapt propriu național; care, dacă îl și amintește, îi micșorează însemnătatea și defăimând epoca primă și medie a istoriei naționale, falsificând istoria, datează toate cele bune și frumoase numai dela reformațiune. Cum să-și iubească un tinăr acea patrie, a cărei cea mai însemnată parte îl învață a o urî și disprețul pe băncile școlii?

Cum să stimeze și să iubească pe marii eroi naționali, cum să se însufletească de marele lor fapte, dacă pe aceia: pe un sf. Stefan, sf. Ladislau, Huniadești, Zrinyești și religieuna lor, prin care au devenit mari: îi arată drept jertfe mărginite și mute ale cutărei rătăcirii și credințe dașerte, cari nu trebuie urmați, ci cel mult compătimitiți?

Cum să iubească acel tinăr și prezentul patriei, dacă cea mai însemnată parte a aceleia, credincioșii, preoții și instituțiunile biserice, după Acsády, sunt inimicii ori cărui progres spiritual sau moral, sunt inimici ai științei, libertății, ai statului, sunt arătați ca izvorul tuturor relelor, drept aceea vrednici de toată osânda. Căci atunci cea mai mare parte a trecutului și prezentului patriei nu e altceva, decât o mare rătăcire, care nu trebuie cinstită și iubită, ci disprețuită.

Educația și instrucția de stat, neutrală, fără de confesiune, care rolul decisiv și binefăcător al religiei și biserice creștine nu-l ridică la nivelul vrednic de ea și de însemnătatea ei istorică, sau care nu e în stare a pricepe și distinge în de ajuns aceasta însemnată, și o falsifică și disolează prin profesorii săi jidani sau de altă confesiune, indiferenți, sau chiar inimici față de religie: *nu poate educa iubirea de patrie, — ci numai biserica*, care s'a încheat cu istoria națiunii și în consecință e cea mai chemată esplicătoare a istoriei patriei.

3. Tot la acest rezultat ajungem dacă iubirea de patrie o analizăm pornind dela *simțul de iubire*.

a.) Ce e iubirea? Înainte de toate un simț, simțul plăcerii. Ce e plăcerea? O stare sufletească a naturii omenești, care se formează sub impresiunea însușirilor bune a unei împrejurimi și a unor referințe bune, mai statornice.

b.) Aceasta plăcere (iubire), conform naturii noastre duple este de două feluri, și anume: *plă-*

ceea senzuală, care se naște în simțurile noastre în urma observării făcute de simțurile noastre asupra bunelor însușiri a obiectelor sensuale din jurul nostru (d. e. un tablou, un bun miros etc.) și *plăcerea suprasenzuală*, care se naște în sufletul nostru în urma observării însușirilor bune a obiectelor suprasensuale (adevărul) făcute cu facultatea noastră perceptivă suprasenzuală (mintea). Dacă acum mintea, pune sub judecata sa și buna impresie a observării sensuale și află, că aceasta-i corespunde și ei, atunci se naște a treia specie de plăcere: *plăcerea mixtă*, afară de care alt fel de plăcere nu mai există, căci, observarea senzuală, fiind subordinată minții, nu poate judeca asupra plăcerii suprasensuale, ceea ce e dovedit și prin aceea, că îndestulirea pe deplină a minții, trage după sine și îndestulirea simțurilor; îndestulirea acestora însă nu totdeauna are de urmare și îndestulirea minții.

c.) Cari sunt acum acele însușiri bune, a căror observare produce plăcerea senzuală ori suprasenzuală? Cu privire la obiectele sensibile: consonanța diferitelor părți întru sine, sau consonanța obiectului întreg cu altul; adică proporțiunea și ordinea (iris, imago). Aceasta e plăcerea, care se naște în om fără concursul judecării minții sale (plăcerea inconștientă, instructivă, iubirea oarbă, amorul).

d.) Omul cu minte și dezvoltat se obișnuiește însă a-și pune toate influințele senzuali sub judecata minții sale, că oare îndestulii-o-vor acestea, placu-i aceste și ei? O face asta astfel, că obiectul plăcerii sale senzuale, îl asemăna în sine cu oarece, cercetând că corespunde-i, consonă cu acesta? Acest oarece nu e altceva, decât conștiința (adevărul) câștigată despre sine însuși și despre scopul său final, și obiectele iubirei senzuale numai atunci câștigă și plăcerea minții, dacă aceasta a observat că acele-i corespund, i-s de folos, is practice, plăcute *șieși și scopurilor sale*, căci știe, că obiectele sensibile vii sau moarte, adică cele nelibere, fiind de mai mică categorie ca ea, pentru dânsa există. Omul deci nu iubește obiectele sensibile, fie vii sau fie moarte pentru ele, ci pentru sine însuși; numai pentru aceea le prețuește, numai pentru aceea se nizuște a-le câștiga, numai pentru aceea ține la dânsle, de poate, ca să le folosească de mijloc pentru sine și ajungerea scopului său final, pentru a și-le subordina șieși. Aceasta e iubirea înțeleaptă (*dilectio*.)

Iubirea senzuală ce o avem deci față de obiectele nelibere este egoistă.

Cu o astfel de iubire egoistă ne iubim mai întâiu și cu tot dreptul, toate acele părți ale patriei, cari fie vii fie moarte — sunt numai sensibile, dară nu-s libere: prin urmare pământul,

casa, animalele etc. De aici urmează, că dacă nu ne leagă altceva de patrie și părțile acestea sensibile nu corespund scopului final al omului: își cercă altă patrie, precum au făcut-o aceasta în trecut străbunii noștri¹⁾ și o fac astăzi mulți emigranți.

Din acestea putem vedea, că *dacă statul voiește ca cetățenii să-și iubească țara și să țină la pământul ei, mai sigur o poate ajunge aceasta în prima linie prin înmulțirea și asigurarea mijloacelor de bună stare materială, nici când însă prin monopolul școlar călcător de drepturi*.

Din aceasta e vădit, că *biserica și religieuna*, prin aceea, că declară bunăstarea materială ca subordinată bunăstării spirituale și morale; prin aceea, că drept ușurare pentru năcazurile materiale ne îmbie răbdare, mângăiere, răsplată cerească; prin aceea, că luptă necontentit contra socializmului, care și-a pus de scop final bunăstarea materială, având de deviză principiul *»ubi bene, ibi patria«*, e cel mai mare factor pentru a deștepta și întări alipirea către pământul patriei, această însemnată parte a iubirei de patrie.

4. Care este acum baza iubirei și plăcerii noastre față de oamenii de aceeași natură, liberi și cu aceleași drepturi, ca și noi? E sigur, că și iubirea noastră față de ei poate fi egoistă, adică că-i iubim numai pentru că ne sunt de folos și ne înaintează interesele, ce țintesc la scopul final. Și în parte suntem și îndreptățiți la asta, căci D-zeu deși ne-a făcut pe toți liberi și cu egale drepturi, dar ne-a făcut ca ființe sociale și pentru aceea, ca să ne ajutorăm reciproc întru ajungerea scopului final. În anumit grad vedem deci că și în societate oamenii există unul pentru altul, sunt subordinați unii altora, dar nu cu întreaga lor ființă, ca obiectele sensibile și nelibere, și nu contrar voinței lor, căci suntem liberi. Iubim pe oameni și numai pentru folosul ce ni-l fac liberi, (cum e iubirea împrumutată între stăpân și servitor, comandant și supus) și dacă nu găsim în dânsii acele însușiri, cari ne îndestulesc interesele noastre, cu tot dreptul le detragem iubirea noastră, îi părăsim și iubirea noastră o dăruim altora, în cari găsim mai mult îndestulirea intereselor noastre. Vedem deci că și aceasta e iubire egoistă, dar îndreptățită.

Astfel poate fi și iubirea noastră de patrie față de aceea parte a țerei, care o formează oamenii, cari au trăit și trăesc în dânsa. Din acest punct de vedere putem iubi patria și ne putem alipi de dânsa atunci, când în oamenii cari locuiesc în dânsa și în referințele noastre față de dânsii găsim îndestulirea intereselor noastre, respective găsim stări bune aranjate după drepturi

¹⁾ Maghiarii. Trad.

frumos cântă. Aduce la glas cu răposatu popa Dumitru... Da... cântările alea, de nu le-ar schimosi așa cei copii... Copii să-și vadă de joc.

Hm! unde mai află azi diac cântăreț ca moș Filip a Șandruului... Bun bătrân. Alte vremuri... alte...«

Ii place tare bunicii de copii, când sunt cumiți, și toți sunt cumiți față cu bunica, dar să nu-i audă cântând la strană, că numa să vâietă, pe cum spune dânsa.

— Că unde vedeai mai demult diac cântăreț fără fuior în barbă și popă îmbrăcat pe nemție, ca în vremile aste noaue?

Pe acasă, bunica Savină, nu face greutate nimăru. Or fi zău, acuși treizeci de ani în cap, poate și mai bine, de când i-a venit noră în casă și lelea Anică o vorbă rea nu și-a auzit. Las că și dânsa a fost fată cu minte și din neam mare — cine nu a auzit de Cozmești — dar tot dacă soacra are inimă de căne, află nod în papură la o noră. Din partea asta, vorbe slabe nu s'au auzit în casa Boldorului.

Din potrivă, tot ajutor a fost la casă și de când a ingenunchiat-o bătrânețele mai tare. Cât a fost mai în putere a alintat pe toți nepoții în brațe și i-a culcat în patu »moale a bunicii«.

Acum de o vreme însă, e sfârșită tare.

Stă ceasuri întregi, pe un țol mișos cu un ghem în poală, învârte de două trei ori și odich-

nește... Din când în când, să uită lung, lung la fir și stă așa ca înlemnită mult...

Pe semne își toarce în minte traiul trăit, bucuriile și durerile îndurate...

Prăvălește câte o lacrimă peste colțul obrazului și oftează...

— »Alte vremuri, Doamne, alte vremuri...«

— Mie îmi spune moșu multe despre bunica...

— Hm! nepoate auzit-ai tu de »vrăjbi«? De »revoluția« din patruzeci și opt, pe cum îi ziceți voi la carte? Bun. Noa vezi atunci am dat eu cu ochii prin lume, de bunica Savină. Eu eram un ținc, cam de vre-o schioapă și trei degete, ști numai bun de pus după doi vițai. Chiar pe vremile alea, — era întâia vară, de când păzeam încă cu trei tovarăși, un ciopor de vițai prin alunșul din Lupchiști — când vine tata la noi și ni-aduce tain pe mai multe zile, spunându-ne că cine știe când a mai da pela noi, pintrucă să duce la Blaj, cu un domn de român, la o adunare mare.

»Nu știu ce or fi isprăvit la adunare, și pen-truce o țineau — ce știam atunci — fără am văzut că la o săptămână, fug toți oamenii din sat la păduri, cu mueri, copii și auziam că strigă »vin chienteșii, vin chienteșii!« Și nu s'au mai dus în sat. Mama încă a venit, Dumnezeu s'o hodinească. Plângea săraca de-ți sfășia inima. Icecă pe tata și pe nenea cel holtei — doar l'ai

apucat și tu nepoate — i-au luat în loagăru lui Arsentie, ca să se bată cu *chienteșii*.

Cu mama a venit și o nevastă tinără, cu doi băețai de mână. Lăcrăma și se bocea după nenea Toader a Boldorului, dus²⁾ și el la loagăr. Il cunoșteam bine. Ședea peste vale dela noi. Li furam de multeori cu alți tovarăși, tăbacu de pe sfori din șopron, de ne umpleam pipele de tuleu.

»Asta era lelea Savină. O nevastă zdravănă, de să-ți frângă omu'n două și frumoasă de până în ziua de astăzi nu i-am aflat păreche.

»Mda... ș'apoi uite, m'am cam depărtat de ce era mai de treabă să-ți spun.

»Ni-se gătase coptu dela o vreme. Oameni mai mergeau din când în sat, de aduceau celea trăbuicioase. Și mama încă căuta s'o facă. Avea patru guri de ținut. Însă era fricoasă de tot. Nu ai fi putut-o urni la luminiș pentru bunu lumii. Iar noaptea când se încingeau pe cer pete mari de sânge, sau zbuceau învăluri de pară, prin satele vecine — zăcea deabinele.

— »Acum ce să facem? Lelea Savină să duce, mă duc și eu cu dânsa; nu-mi era frică de loc. Doriam tare să văd și eu cum is »chienteșii« ăia? Țiu minte ca acum. Era o zi de Mercuri, înnorată tare. Ne furișăm încet pe sub sălciiile ce izvoresc din capu satului și tragem deadreptu prin grădina Boldorului spre casă. Am auzit noi așa o undă de holcă, încă pe când am trecut pârłazu, dar am ținut drumul 'nainte. Ajungem în

și datorințe spre acest scop; când acei oameni pe cari i-am ridicat la noi de bună voie spre binele nostru și spre promovarea scopului nostru, drept conducători, își corespund chemării lor; dar le putem și detrage iubirea noastră, îi putem și răsi, — cum au făcut Irlandezii și Burii și cum o fac astăzi emigranții — și putem merge în altă țară, în societatea altor oameni, unde interesele noastre de căpetenie, prin referințe și cărmaci mai buni, li-se face mai bine destul.

Din aceasta e evident că, *dacă statul voește a mări iubirea de patrie în supușii săi; dacă voește a-i ține la olaltă și a-i lega de pământul țării; o poate ajunge aceasta mai sigur ca prin înbunătățirea stărei materiale, așa decât în conformitate cu cea mai de căpetenie problemă a sa, va apăra drepturile oamenilor, între cari cele mai de căpetenie sunt: libertatea de religie, de conștiință și instrucțiune, dacă va crea referințe de drept bine aranjate, siguranță iuridică, nu însă prin monopolul școlar, zdrobitor de drepturi, care nu numai că micșorează, ci poate chiar nimici iubirea față de patrie.*

Deci se poate vedea că *biserica*, care, prin sistemul ei solid, religios-moral, singură ne prestează o temelie sigură pentru drept și prin aceasta atât pentru datorințele supușilor, cât și pentru cele ale cărmacilor, *este cea mai de căpetenie și nelipsită propovăduitoare a iubirii de patrie.*

(Va urma.)

»Vie împărăția ta«.

Evangeliiul a intrat în lume cu menirea de a întemeia împărăția lui D-zeu aici și de a introduce omenimea în această împărăție. Ca și când ar zice: Oameni buni, veniți și intrați întru împărăția lui D-zeu; ridicându-vă peste trup, peste lume, peste mizerii, năcazuri, dureri, chiar peste moarte, să vă deșteptați conștiința vieții vecinice! Fraților, treziți-ve și ocupați-o aceasta pe seama voastră. Fiește care o poate face, doară împărăția lui D-zeu este întru voi!

Intru voi! În fineța și gingășia vieții, în vioiciunea și mțirilor, în încordarea doririlor, în focul pasiunilor, în delicateța sufletului, în credința și în dragostea lui, da acolo, în cercul acela al lumii fine sufletești, acolo este împărăția lui D-zeu. Pământul nu e pentru ea; pământul e un bruș brut; apa e prea deasă pentru ea, aerul nu-i destul de licvid, lumina nu-i destul de sprintenă pentru ea; ei îi trebuie o lume mai fină, mai străvezie, mai strălucitoare: »spirit și viață« îi trebuie. Fierul, lanțul, peatra, săgeata, plumbul,

casă; o găsim pe cum am lăsat-o, descuiem cămările; în rând toate și acolo.

Luăm tot ce putem noi duce, făină de mălai, slănină, caș și alte mărunțisuri și hai să pornim. Când colo, unda de holcă din mijlocul satului se încheagă deodată în un răcnet dureros și un potop de hohote ca de oameni beți. Dăm să fugim, când colo prin grădină, preuteasa Părintelui Dumitru, cu părul despletit, cu un copil în brațe — al de-i popă acum — cu hainele spintecate fugea, în ieșitul sufletului, spre ușa tinzii pe care noi, n'am apucat să o închidem. Și a căzut grămadă în mijlocul tinzii, peste copilul ce ținea în brațe. Și apoi eu am mai știut atâta; un ometeu cumplit, urit, cu haine roșii, cu un dărab de fer sclipitor de șold, a venit în fugă, înpletindu-se și-a năvălit în tindă...

Când m'am trezit, eram în pădure lângă mama.

Lelea Savină încă, cu preuteasa popii Dumitru și cu copilul. Auzeam apoi cum povestea nenea Vasilița Gornicului, că *chienteșii* s'au dus din sat. Numai cel din fântâna Boldorului n'a mai pus mâna pe frânele calului. Se mira satul întreg, de virtutea nevestii lui Toader Boldor. Nenea Vasiliță icecă tocmai trecea în dreptul porții când lelea Savină a zburat pe ușa tinzii, cu chienteșul în brațe ca cu o papușă, și a văzut cu ochii când, l-a înghițit gura fântânii. Cumplită muere! — Păi ce crezi, nepoate, câte slujbe și

acestea n'au trecut în împărăția noastră; în ea nu se umblă pe drumuri, nici pe căi ferate, nici pe fire de telegraf; comorile ei nu se prețuesc în aur și argint; munca ei nu se poate plăti. Ea este irezistibil de puternică, nebiruită; focul, sabia, temnița, gerul, pustiul, nu o ating; și cel mai mic din împărăția ei este mai mare, decât cel mai mare din lume.

Intrebarea e acum: cum vom întemeia, sau mai bine: cum vom alcătui întru noi aceasta țară mistică și fericitoare alui D-zeu? Aceasta viață purtată de inspirațiunea ideilor dumnezeiești, aceasta viață plină de lucrare nobilă și sbeută de bucurii curate? Cum vom zidi întru noi acest om lăuntric?

Mulți se apucă de aceasta. Unii vor să-l formeze cu știința, alții cu arta, și eară alții cu natura nobilă. Istoriograful materialismului zice, că nu stie, oare gimnastica și cultura clasică va trece earăși cucerind prin lume, și aducând sub steagul idealurilor sale o nouă omenime, sau doară earăși sunetul de clopot și glasul melancolic de organe va îndrepta inimile spre fericire? Nu stie, oare inspirațiunea capelei sixtine, ori frumseța Herei și a Venerei va inspira pe oamenii cei noi? La serbarea de inaugurare a unor teatre a zis un notabil: »popoarele mai întâiu au zidit biserici, unde au propovedit hărnicia, pacea și iubirea și au îndemnat la fapte bune. Mai târziu, după ce s'au ridicat pe o treaptă mai înaltă, au înălțat galeriile artelor și templele Muzeilor, unde sufletul se nobilizează, gustul se rafinează și omul se formează.«

Earăși alții vor, ca prin farmecul oamenilor mari să inspire suflet în generația fără de suflet. Ei cizează în peatră, în marmoră strălucitoare, idealele lor, eternizează slava trecătoare a mării și varsă în bronzuri și aramă memoria mărimilor lor; ei espun prin piețe, prin parcuri, statuile lor, ca monumentele acelea mari să samene idei, ca întreg jurul lor să respire de frumos, de sublim, și tinerimea să inspire cu lăcomie frumosul și sublimul. —

Fiți încredințați, Domnilor, că noi părtinim cu drag tendințele culturai; noi suntem aderenții științei, iubitorii artelor, cultivătorii simțămintelor naționale, dar noi știm, în acelaș timp, că pe omul cel dinlăuntru nu-l zidește, nu-l formează nimic altceva, și nime altcineva, decât cea viață supranaturală profundă, pe care Isus Christos o varsă în inima omenească.

1. Rădăcina vieții e credința. Catechismul ne spune, că a crede este a ține de adevărat cea ce spune altul. Dar când e vorba de credința în Dumnezeu, cu definiția aceasta nu însemnăm o deducțiune seacă de dialectică, ci de-

molitfe n'a cetit popa Dumitru peste preuteasa, Dumnezeu s'o hodiească, — apucasă frică. Multe. Dar uite, bunica Savină trăiește acum și nu a avut nimica. Hm! ce mai nevestă! Inimă frate, ca la trei bărbați! Da erau cumpliti, chienteșii, cumpliti de tot. P'am văzut cum, te văd pe tine. Și l'a răpus nepoate, l'a răpus pe ometeu ăla urit, cu haine roșii, cu un dărab de fer sclipicios de șold... Să fi fost atunci numai jumătate satu, așa ca Savina Boldorului, nu făceau chienteșii ăia atâta prăpădenie; vinul părintelui Dumitru ar fi rămas, și nici sfinția sa nu ar fi zăcut o lună în coliba ciobănească din Lupchiști...

»Dar ăla nu a mai pus mâna pe frânele calului...

Așa spune moșu. Iar bunica Savină, rămasă de mărturie din lumea veche, își dapănă pe sfârșite firul de trai, cât i-a fost măsurat, de Cel de sus.

A. Melin.

— Damele o știu mai bine de ce însămnate e, ce tesaur și comoară e a fi frumoasă. A fi frumoasă e însă foarte greu. Nu e destul, ca cineva să aibă un exterior plăcut, ci lucru de căpătenie e să aibă o față curată. Damele o și știu aceasta și chiar din acest motiv pun pond foarte mare pe cultivarea și îngrijirea pielii feții. Astăzi nu e mai secret, că cel mai bun mijloc de înfrumșetare e laptele de crastavete a lui Balassa, care deja după o folosință de 2—3 zile depărtează de pe față zgrăbunțele, pestruele de ficat și alte necurățiri. O sticlă costă 2 cor. Se capăta în ori care farmacie.

votamentul întreg al omului. Prin credință noi ne predăm, ne încredințăm pe noi înșine lui D-zeu, cel ce ne luminează, și ne odihnim întru El. Credința nu stă în respectul unor idei mari, nu e tot una cu cultul ideilor sublimе; idealuri, concepțiuni, idei, toate acestea sunt foarte puțin. Credința vie și dătătoare de viață este devotarea și predarea deplină a omului lui D-zeu cel nemărginit.

Despre aceasta credință zice sfântul Ioan: *fides victoria nostra*, credința e biruința noastră. Credința, care e vie și dă viață, aceea învinge lumea; imprăștie norul gândurilor de îndoială sfășietoare; învinge chinul inimei turburate, învinge ispita fărăderostului vieții și nemângăierea suferinței, ba chiar porțile morții le învinge. Credința aceea e credință, care printre suferințele și luptele vieții trece cu capul ridicat și cu fruntea senină și nu-și sfarmă capul cu contrazicerile vieții, nici cu schepticismul grozav, care arată cu degetul la suferințele celor buni și la norocul celor răi. Credința aceasta și pe cărările spinoase umblă cu devotamentul resignării, și prin porțile morții trece cu nădejde conștie, veșnică. Când e vorba de astfel de credință, ce mai vorbiți de idei, de idealuri, de concepțiuni ale lumii? Toate aceste cuvinte sunt numai umbre slabe, forme și reogindiri; sunt numai ca niște »patroane« în mâinile celor ce ne zugrăvesc păreții caselor; credința e o putere vie, care trece prin întreg sufletul și-l ferește. Credința e pură viață, dată de D-zeu; e viața supranaturală a darului, a grației, pe care D-zeu o crează, întocmai cum crează inima caldă, care svicnește și bate.

Etă prin ce se deosebește Isus Christos de filozofi, de cântăreții entusiaști, de poeții geniali. Filozofii aceștia ne propun niște idei mari, cari cu cât sunt mai sublimе, cu atât mai reci, și cu cât sboară mai pe sus, cu atât sunt mai departe de vatra vieții, de inimă.

Ei plutesc în nori și nu dau maselor flămânde nici măcar o coaje de pâne. Cântăreții și poeții bat alte căi, e drept; ei aprind făclia idealurilor, cari deșteaptă însuflețire, dar ca să mântuiască viața de păcat, de chin și de moarte, nici nu s'au putut gândi. Însuflețirea ne răpește; simțemintele dulci ne potolesc durerile; ritmul poesiei ne face să uităm pe o clipită disharmoniile asurzătoare ale vieții; dar ca poesia și arta să ne dea o putere mântuitoare, care să ne învețe în fața vieții, să ne întărească în fața morții, și să ne sature de veșnică nădejde, asta nu o putem aștepta.

Credința știe trăi, muri, însufleți, nădăjdui și liniști; sufletul credincios simte și resimte, ca o realitate mântuitoare, fericitoare, ceea ce pentru altul e numai idee ori concept. De aceea în credință are rol nu numai rațiunea, ci și voința, și mai ales voința. Inimă se cere la credință, după cuvântul lui Pascal: *c'est le coeur, qui sent Dieu, et non la raison*, adecă nu e destul rațiunea, ci și inimă se recere la credință; devotamentul tocmai inima îl lucrează.

Credința nu este deci numai știință sau idee, ci mai pe sus de toate este un simțământ, care pătrunde convingerea, gândirea și simțirea, care dă direcțiune nizuințelor noastre, îndestulește și liniștește inima noastră. Despre aceasta știință, care cuceritoare cuprinde toată inima și întreg sufletul nostru, a zis sfântul Pavel: »Nu am judecat a ști ceva întru voi fără numai pe Isus Christos, și pe acesta restignit«. (I. Cor. 2. 2.) adecă în cunoștința aceea, care cuprinde viața și simțirea nu cunosc decât pe Isus Christos. Din ea îmi inspir însuflețirea caldă; de aceea ea mă umple de tot, și o simt ca o realitate vie, ca »spirit și viață«. Aceasta cunoștință e viață întru mine; despre ea zice Mântuitorul: Eu sunt viață; și iarăș: Eu sunt vița, voi mlădițele; dacă nu rămâneți întru mine, sufletul vostru nu va înflori floarea bucuriei și fără roadă va fi lupta voastră.

Christos este vița cea vie, din care sufletul își suge nu știința, ci sucul vieții, adecă știința întrupată, vie. Dacă ne atingem de Christos cu sufletul se produce sfânta taină, care dă putere din sine. Dar la ce să vorbesc atâta de viață, de suflet? Despre acestea nu trebuie să vorbim, ci să le arătăm.

Isus e acel cuvânt, care s'a făcut trup, nu acela, care e numai vorbă și sunet. Pe Isus D-zeu l-a gândit după chipul și asemănarea sa, și l'a uns cu spirit și l'a împrejmuțit cu cununa spectrală a darurilor spiritului sfânt. Intreg creștinismul cere nu doctrină, nu dogme, ci urgitează, ca să transpunem întru noi acest chip și să ne asemănăm acestei *asămănări*; trăsurile ei le caută pe fața noastră: »conformes fieri imaginii Filii«, asemenea a fi cu chipul Fiului. În urmele lui umblă aceia, cari nu dogmatizează, ci practică dogmele în viață, adică nu oamenii teoriilor, ci ai vieții practice. Sufletele curate, vergure, pe cap cu cununa nevestejită a virtuții; figurile eroice în purpurul sângelui lor propriu, regi umiliți; eroi sfințioși cu inimă de lei; Sfinți, cari nu se tem de nime, dar se feresc și de vermele pământului; suflete, cari în dragoste au răspândit pe lume armonia unei vieți mai frumoase, mai curate.

Christos pe aceștia ni-i arată: »aceasta este școala mea«; aici ne învață a trăi; aici știm idealiza; ei se doresc la altar, care cu coroana pe cap, care desculț.

Realitatea vieții și simțirea vieții supranaturale Domnul nu ni-ar fi putut sădi mai bine în conștiință; decât așa, că a accentuat, cumcă viața aceasta e o viață nouă, că pentru viața aceasta trebuie să te naști de nou, că cei ce o trăiesc, sunt ființe noue, că creștinul — *christianus* — este sângele lui Christos, sufletul și inspirațiunea lui Christos. Realitatea vieții ne-o pune în suflet și sf. Pavel zicând: simțiți, ce simția Christos.

Realitatea vieții ne-a pus-o în conștiință creștinismul prin aceea, că a introdus o viață nouă, un curent nou de viață, în corpul popoarelor, o viață adâncă, care scormonește din fund toate categoriile istoriei și care neseacă fiind — grăbește spre veșnicie.

(Va urma.)

Trad. Dr. E. Dălanu.

Crestături.

— **Catolicii maghiari** au ținut zilele acestea, din 24 Sept. începând al 6-lea mare congres al lor. Acesta a fost și cel mai important, mai larg, ca toate celelalte de mai înainte. Asociațiunea reuniunilor de consum, economie, credit, lectură și cultură, foarte numeroase, reuniunea studenților univerzitari, a caticeților, a femeilor, a sodalilor, societatea presei catolice numită »Pázmány Egyesület« toate-toate și-au ținut după olaltă adunările generale și festive, concentrând o mulțime de forțe, ce lucră sub aceeași conducere, și făcând o mare manifestație pentru cauza comună ce o servesc.

Încrestăm cu mulțămire faptul, că de astă dată toți arhierii noștri au absentat dela aceste manifestațiuni, căroră altă dată le adăugeau cu înalta lor prezență o strălucire superfluă, al cărei reflex producea sminteală în turma proprie a bunilor noștri arhipăstori. De sigur nu e bine, ca păstorii să lipsească din turma lor, dar tot așa nu e bine, ca păstorii să strălucească în fruntea unor cete, din cari turma lor lipsește.

În acelaș timp însă trebuie să constatăm, că s'au dovedit lucruri din prilejul acestui congres, și s'au enunțat principii, din cari noi Românii am avea foarte mult de învățat. Pressa noastră ar trebui să arete pe larg cum lucră reuniunile catolice pe teren social, economic, pentru mântuirea țărâniei de ruina morală și materială, cu care îl amenință iudovimea. În privința acestor acțiuni factorii conducători ai »Asociațiunii« ar trebui să vadă cum lucră catolicii și să facă asemenea.

— **»Unirea«** din Blaj publică în nr. 38 un articol cu amare constatări despre mersul »Asociațiunii«. Noua eră va considera cum se cuvine, sperăm, cele spuse de »Unirea«, ca pe viitor să numai fie lipsă de astfel de plângeri.

— **Primarul Romei**, contele San-Martino, împreună cu delegație, au adus României, în special capitalei ei, un frumos dar frățesc: Lupoica legendară, hrânind cei doi gemeni, Romulus și Remus. Cuvântările ce s'au rostite cu acel prilej, din ambele părți, și schimbul de telegrame între organizatorii serbării și cei doi suverani, Regele României și Regele Italiei, sunt înălțătoare. Acest fapt a pus o notă mai înaltă în

serbările iubilare, și au accentuat earăși originea noastră mândră, pe care ne-o invidiază, și ne-ar umbri-o, de ar putea, toți dușmanii și simbriașii lor, renegații.

Dacă nu altceva dușmănirea aceasta a originii noastre nobile, ne arată, că ea este isvorul înălțării și întăririi noastre. Ací trebuie să stăm, să insistăm și să ni-l păzim. Acesta e titlul de mărire al nostru pentru trecut, și de îndreptățire pe viitor.

— **»Lauda bigotismului«** sub acest titlu scrie »Népszava« din Budapesta: »În cadrul obicinuitelor ceremonii dr. Moldovan Gergely, rectorul din estan a vorbit despre viața ciobănească la Români. La introducerea se laudă, că și el este bun patriot, a fost și va fi, în înțelesul catehismului patriotismului bigot. S'a ocupat cu raportul între sine și al naționalităților, și după ce a statorit, că ori ce tendență, care împiedică zidirea statului național maghiar este infidelitate, revoltă, a enunțat, că ori ce astfel de tendență trebuie *zdrobită*. Originea limbei române și a neamului românesc, după studiul vieții ciobănești, a declarat-o de balcanică, și a enunțat că n'are nimic cu Dacia. Firește, espunerile lui au atras furtune de aplanse și »éljen«-uri. (Acea nu se știe, că Românii indignați au părăsit sala... Red. »Răvașului.«) ...Toate acestea îl *caracterizează* foarte bine pe rectorul, care s'a născut din părinți români, și s'a ridicat până la profesura de universitate, și care întru *nimic* nu se deosebește de colegii săi de rasă maghiară«. Aducem la aceasta notiță, singură adevărată obiectului, că încât privește espunerile cu pretenție de știință și competență »magnificului rector« politic, Măria Sa însuși și-le-a redus la valoarea ce o au, accentuând, că a fost ridicat la locul ce ocupă, cu toată lipsa pregătirii sale științifice, numai pentru că a fost așa de bun »patriot bigot«, cum zicea foaia de mai sus. În noi astfel de isbucniri bine calculate produc cu totul alt efect decât cel ce se intenționează. Nici nu mai vorbim.

Cu 1 Oct. începe nou abonament

la

„Răvașul“	Pe 1/4 de an costă 90 fil.
„1/2 „	„ 1,60 „
„1 „	„ 3,20 „

RĂVAȘUL CLUJULUI

— **Reuniune de cântări în Cluj.** Lipsa de cultivare a cântărilor noastre bisericesti și lumești se simte mai tare poate ca și ori unde în frunțașul oraș al Ardealului, în Cluj — unde credincioșii noștri văd atâtea și atâtea lucruri străine de caracterul lor. Pentru aceea oamenii chemați și-au pus în gând să deie poporului prilejul a gusta din melodiile noastre cântări bisericesti și lumești, cât numai se poate de mult, pentru a-și întări și mai tare inima în credința și viitorul nostru.

Spre scopul acesta, s'a pus la cale înființarea unei reuniuni de cântări sub steagul căreia să se poată grupa în număr cât de mare oamenii noștri, meseriașii și industriașii noștri, și sprijiniți de clasa inteligentă, să deie probe despre puterea de viață și dorul de muncă, ce nutrim cu toții.

În 9 Septembrie a. c. s'a ținut prima adunare, în care după vorbirea de deschidere rostită cu multă căldură de președintele ad hoc dl Dr. Iuliu Florian, în care s'a atins scopul ce se urmărește, s'au citit statutele, dându-se toate explicările meseriașilor prezenți în număr destul de îmbucurător. Primindu-se aceste s'a luat hotărârea, ca să se câștige cât mai curând aprobarea autorităților bisericesti și civile, ca astfel reuniunea să-și înceapă numai decât activitatea. Inscrierea membrilor activi decurg în tot timpul.

Dorim din inimă spor și înaintare acestei societăți culturale, menită a desvolta și cultiva cântările noastre bisericesti și lumești între poporeni noștri respirați.

— **Masa studenților universitari**, dacă nu se va ivi vr'o piedecă, se va deschide la 1 Oct. în casele Petran, în grădina cea mare și frumoasă pe care fericitul fondator a lăsat-o »Asociațiunii« și care se ridică așa de mult pentru un internat de studenți. Se preved în estan 20 locuri la masă, și au intrat 46 cereri. Toți cei ce cer ar fi vrednici să fie împărțâșiți de ajutor. E deci foarte cu greu a alege; și totuși 26 trebuie să fie respinși, fiindcă nu-s mijloace pentru mai mulți. Direcțiunea »Economului« va hotări asupra cererilor Sâmbătă, în 29 Sept. n.

DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Pentru repararea bisericii lui Bob.

Repararea bisericii istorice alui Bob, preocupă sufletele creștine din Cluj. Pe când unii, se codesc de a-și împlini și datorințele statorite, ear alții, luminați (!) caută a pune bețe în roate povățuitorilor, e mângăitor a vedea cum mulți din bunii creștini de bună voie vin cu ajutoare, peste datorințele lor, împlinite deja, ca să ajute unde e lipsa mai grabnică.

Au binevoit a mai dăru, pe lângă cei publicați în nrul trecut următorii:

Nastasia Tălmăciu	1 cor. — fil.
Gregorie Rus	2 » — »
Maria Alb	2 » — »
Ioan Rus	2 » — »
Maria Băciu	1 » — »
Irina Pop, din Cluj-Mănăștur	2 » — »
Ana Gligor	— » 60 »
Nicolae Cormoș	1 » — »
Oltean Simion (Hegyesdomb)	5 » — »
Maria Bogătean	1 » — »
Alexă Neș (Munkás-utca)	1 » — »
Maria Baba	1 » — »
Vasile Tonea	1 » — »
Todosie Nădășan	1 » — »
Pop Ioan și soția (între ape)	2 » — »
Ana Dumitru	2 » — »

La olaltă 25 cor. 60 fil.

Toate darurile date spre acest scop se vor publica în »Răvașul«.

Pentru noua biserică din Cluj.

Au mai dăruit pentru fondul bisericii celei noue:

Nr. 353. Marie Hodiș, din Cluj, 1 cor.
Nr. 354. Marie Bogătean, din Cluj, 2 cor.
D-zeu să le răsplătească înmiit!

Coroana bisericii.

Adunarea credincioșilor ținută în 23 Sept. a hotărît, să apeleze la inima fiecărui parochian din Cluj, ca până în 15 Octobrie negreșit să-și plătească coroana bisericii. La cei ce nu vor fi plătit până atunci, adunarea a hotărît a trimite câte 2 bărbați de încredere ca incassatori Eată pe lângă cei publicați numele acelora, cari nu așteaptă incassatorii la casa lor, ci ei înșiși și-au adus obolul dragostei și alipirei de biserică:

Nastasia Rădan pe a. 1905—6 — 2 cor.
Alesandru Borza pe a. 1905—6 — 10 cor.
Naș Todor pe a. 1905—6 — 1 cor.
Nechita Rus pe a. 1905 — 3 cor.
Ioan Goia pe a. 1905 1 — cor.
Lucuța Todor pe a. 1905—6 — 6 cor.
Grigorie Opriș pe a. 1905—6 — 6 cor.
Vasile Burde pe a. 1905 — 5 cor.

La olaltă 34 cor.

Toate sumele care se vor plăti de bună voie la cancelaria parochială se vor publica și în »Răvașul«.

— **Necrolog. Aurelia de Jurka** n. baronesa Popp, a încetat din viață în noaptea de 16 Sept. într'al 56-lea an al vieții ei evlavioase și al 33 an al căsătoriei fericite, dedicată iubirei nemărginite pentru familie și biserică. Plutească în veci sufletul tău blând peste iubiiții tăi nemărgăiați, și fie-ți lin somnul vecinic. Helena br. Popp, măr. Frâncu. Alesandrina br. Popp, măr. Moga cu fetița ei Stella. Aureliu br. Pop. Iuliu br. Popp ca surori, frați și nepoată. Basiliu de Jurka ca soț cu fii săi Salvator și Flaviu. Andrei Frâncu, președinte de senat la curia reg. Dr. George Moga, medic de regiment ces. și reg. ca cumnați.

— Ca unii cari înțelegem și cuprindem toată jalea și durerea îndureratului Maramureș, simțim toată pierderea mare ce o are românismul în acele cele mai înstrăinate părți. De aceea cu toată inima luăm parte la doliul familiei și a româniei din Marmăția.

Despre înmormântarea distinsei Române din Maramurăș se scriu următoarele: »Satul cel mai frumos și plin de o adevărată putere românească Sarasăul din Maramurăș, s'a învălit în mare jale, pentrucă în 16 Sept. s'a mutat la odihnă vecinică mama bisericii noastre, inima și sufletul românismului din Maramurăș și jur, illustra Doamnă baroneasă Aurelia Jurka n. Popp, nobila mlădiță a fericitului cândva br. Vasiliu Popp președinte de senat la curia reg. din Pesta. Dânsa a fost o rază din soare, trimisă din ceriu, ca să aprindă din nou jeratecul, ce-l acoperea cenușa anilor vitreji a uitării de neam! a fost un apostol al neamului său, o adevărată Lucreție, mama Grachilor! În casa sa, și saloanele sale n'a avut loc altă limbă, decât frumosul nostru graiu românesc, de puterea vorbelor ei s'a însuflețit mic și mare, chiar și străinii pentru ținuta-i bărbă-

tească o respectau foarte mult. Inmormântarea s'a făcut cu pompă, de care vrednică a fost. A fost de față și neobositul nostru părinte. Esce-lența Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihalyi de Apșa, care însoțit de profesorul de cântări bisericești, protopopul onorar Aron Papiu, a grăbit să verse balsamul mângâierii pe ranele sângerânde a celor adânc întristați. Au slujit 12 preoți, în frunte cu vicariul Tit Budu din Sighet, care a ținut și vorbirea funebrală, scoțind în relief frumoasele virtuți ale repausatei, ca soție, mamă și româncă. Apoi carul mortuar, tras de patru cai, și acoperit de mulțimea coroanelor, a plecat către cimitir, însoțit de sute de oameni, veniți din celea mai îndepărtate ținuturi. La marginea mormântului ne-am rugat cu toții, ca: în locul neuitatei și scumpei noastre defuncte, să ne roueze de sus un alt soare pentru poporul român nemărginit».

I. T. Fane.

— † *Adalberta Pop măr. Kéri*, soția prof. Ioan Kéri din Beiuș, a încetat din viață în 16 Sept. O deplânge soțul măhnit, trei copii orfani, soacra și cumnatele, frații și surorile ei mult încercate și rudeniile ei număroase. Fie-i țărână ușoară și amintirea binecuvântată.

— **La școala Blajului** — să se știe, că rectorul universității din Cluj, n'a învățat. Acel ziar românesc, care ocupându-se cu faimosul discurs al lui Moldovan Gergely, a atins mai mult Blajul, decât pe cel ce trebuia, să rectifice deci. — Rectorul atât de strașnic patriot al universității din Cluj, este născut fiu al Gherlei, și numai acolo și în Cluj a învățat. Dacă și-ar face epitaful românesc, cea ce nu e de admis, el și-ar putea scrie:

*Școală de Blaj n'am învățat,
Dar nici la Lazar și Elhad.*

— **Socialismul creștin** e singurul care are îndreptățire, — a enunțat contele Zichy János, în cuvântul cu care a deschis congresul catolicilor în Budapesta. Zicea, că socialismul și creștinismul se întâlnesc într'un singur punct: că isvoresc din idealism. Socialismul e idealism material, creștinismul idealism moral. Cel dintâiu nu se poate realiza, la cel primul pas serios se va compromite. Trebuie deci să se împace cu biserica, să primească îndrumările ei, căci oamenii nu au numai lipse materiale, după cum nu au numai trup, ci și suflet. Singur socialismul creștin are deci îndreptățire și viitor.

— **Limba slovacă** s'a introdus ca studiu obligator pentru teologii din a. III. și IV. în seminarul din Strigon. Primarele însuși a dat acest ordin fiindcă nu mai găsește preoți, nici candidați de preoți, care să știe slovacă. Ce ironie a maghiarizării!

— **În Caransebeș**, unde se va înființa noua tipografie românească *Minerva*, s'a așezat acum și un compactor român, Vas. Dămian. Bine a făcut — și Românii bine fac sprijinindul. Ai noștri la ai noștri!

— **Curs de creșterea copiilor** s'a deschis în Timișoara. Ține 6 luni, iar absolvențele primesc diplomă.

— **Silvania** din Șimleu își urcă capitalul dela 300.000 la 600.000 cor. Adunarea generală extraordinară e chemată pe 18 Oct.

— **Bancă românească în Baia-mare** s'a înființat în 11 Sept. sub numele de »Aurora«, cu capital social de 100.000 cor. Activitatea și-o începe în 1 Ian. 1907.

— **Episcopul Prohászka** luând cea mai vie parte la congresul catolicilor din Budapesta, s'a distins iarăși ca cel mai original, mai înalt gânditor și mai inimos prelat catolic în Ungaria. În ședința din 25 Sept. a ținut o conferință despre așa numită *morală domnească*, combatând ca un proroc corupția domnișorilor, cari își mănăcă tinerețea în tăvăliri de orgii și intră în societate și în familie ca niște bancroți moralicești.

— **Melin și Dafin**. Aceste două nume, devenite simpatice, s'au văzut adeseori în coloanele noastre, mai ales la »Foiță«, și în numărul acesta se întâlnesc. Scrierile însemnate cu aceste pseudonime s'au scos la iveală cu laudă și în alte reviste literare, și unii cetitori, (ori cetitoare?) ne întreabă cine-e Melin și Dafin? Secretul redacțional ne oprește să răspundem deplin. Nici scriitorul acestor șire n'am știut până deunăzi cine-s? Apoi i-a. întâlnit Mergeam la librărie cu un prieten bogat să-și cumpere cărți. L'am asortat cu toate noutățile literare dela noi și de dincolo. Nici n'am găsit tot ce dori-am. Din »Două Neamuri« de Sandu Aldea nu mai era nici un exemplar. Ultimul Pa luat Melin. Dar cine e Melin? În curind veni. Un tânăr brunet, cu ochi de pară sub sprincene arcuite. Serios, energic, adânc gânditor. Observă bine, ficsează liniștit și zăgrăvește ca Ciocărlan.

Este elevul lui și va fi — prorocesc — peste magistrul seu.

Rogu-te, nu mi-ai putea arăta pe Dafin elevul lui Goga? — Mă rog, în câteva momente; mi-e bun prieten!

...Eată-i că vin. Dafin e și mai tânăr, foarte tânăr. Sfiicios ca o fetiță din claustru el se roșește tot în față. O rumeneală ce dispare curând. E palid acum, blând și dulce la privire. Adevărat tip de poet, cum zice Eminescu:

— Inger palid cu priviri curate... li strâng la sin, ca pe doi frați buni, pe cari nu i-am văzut de mult; unul la dreapta, celalalt la stânga. Și sunt fericiți, că îmbrățoșez doi stâlpi ai nădej-dilor noastre promițătoare. Amândoi sunt feciorii Câmpiei deluroase a Ardealului. Va fi produs acest pământ multe spice de grâu auriu, dar aceste doi fii ai sei îi vor pune cunună. D-zeu să ni-i țină în curățenia pornirilor lor ideale.

— **Stipendii pentru Maramureș**. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea Vicariului Köszeghy se escrie concurs până la 15 Oct. st. n. Pot recurge iuriști și studenți gimnaziști români de origine nobilă din Maramureș. La recourse să se alăture carte de botez, atestat despre originea nobilă și testimoniul școlar din anul școl. trecut. Recursele titulate către comitet sunt a se trimite la Tit. Bud vicariul Marmăției, în Sighetul-Marmăției. Cu adâncă venerațiune Tit Bud, vicariul Maramureșului.

— **Loteria de obiecte** aranjată în favorul bisericei noue din Baia-mare nu se va sorti până în 15 Sept. 1907. Bilete se pot cumpăra dela on. Al. Breban, preot în Baia-mare.

— **Curatorul bisericei gr.-cat. din Zutor** în distr. protopopesc al Almașului invită cu toată onoarea la consacrarea nou ziditei bisericei gr.-cat. ce se va sărba la 30 Sept. st. n. 1906 prin delegatul archi-eppesc Rev. dn canonic Dr. Izidor Marcu. După actul consacrării va urma prânz comun cu prețul de persoană 2 cor. 50 fil. Inteligența română de pe valea Almașului invită la petrecerea, ce se va arangia la 30 Sept. st. n. 1906 în Zutor, în favorul nou ziditei bisericei gr.-cat. Prețul de intrare: de persoană 2 cor., de familie până la 3 membrii 4 cor., dela 3 membrii în sus de fiecare persoană câte 1 cor. Inceputul la 7 oare sara. Ofertele și suprasolvirile mar-nimoase se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică. Onoratele familii au a se îngriji de viptuale, iar de beuturi pe lângă prețuri moderate este îngrijit.

— **»Apărarea Națională«** se numește un nou organ național, ce apare săptămânal în Craiova Banilor Olteni. Este pus sub direcția unei ligi »apărarea« națională și svăcnește de un puternic spirit naționalist. Am dori însă să nu debordeze prin exces... cum s'ar părea din unele frase. Astfel reproducând din »Răvașul« știrea despre decutura limbei române la universitatea din Cluj, îl face pe Dr. Ioan Rațiu — »fiul fostului mare luptător naționalist de peste munți«, ce e greșală. Regretatul Dr. Rațiu, fostul președinte al partidului național, durere, n'are nici un singur fiu. D-l profesor din Blaj, care îi poartă numele, este de loc din Dobâca.

— **E de un folos neprețuit de mare** pentru fiecare damă ca să știe cum are să-și păstreze frumsețea chiar și până la o vârstă înaintată, cum poate să se apere în contra influențelor stricăcioase ale soarelui și vântului, cum poate să înlăture de pe față toate necurățirile, cum sunt: alunițele, pestruetele de ficat, bubițele de fierbințeli; zgrăbunțele și altele. Contra tuturor acestora e mijlocul cel mai sigur pomada de față: *Margit-Crème* a lui Földes, scutit prin lege, care nu conține nici plumb, nici argint viu. În urma folosinței ei dispar în puține zile crețurile de pe față și pielea capătă o culoare fină, tineră și îmbujorată. O thigie mare costă 2 cor., una mică 1 cor. Se poate procura la: *Földes Kelemen* apotecar în Arad și în fiecare farmacie.

La tipografia »Carmen« în Cluj se află: Extras din Matricula botezaților, cununaților și morților, cu prețuri moderate.

Adunarea bisericească.

Tocmai când se porneau spre realizarea gândului măreț de a avea școală și biserică nouă, credincioșii români gr.-cat. din Cluj, au fost năpraznic loviți prin stricarea bisericei celei vechi a fericitului Episcop Bobb. Neașteptata lovitură a turburat pe un moment spiritele; speșele cele noue, neprevăzute, de 5000 cor. le-a cam încurcat planurile. Și la ce să ascundem s'au aflat suflete nesocotite, — ori cu

dușmănoasă socotință — cari au încercat să mai și turbure poporul. Ca ori și unde sunt și în Cluj oameni, cari își fac meserie de a împiedeca tot ce e bun.

În aceasta situație s'a convocat în grabă adunarea credincioșilor, ca să se rostească asupra planurilor de reparare, a cărei cheltuială era prevăzută cu 4848 cor. fără speșele inginerului.

Adunarea s'a ținut Duminecă în 23 Sept. la 10^{1/2} înainte de amiază. Președintele Dr. E. Dăianu, pornind din Evangelia zilei, despre talanți, a zăgrăvit mișcat starea bisericei din Cluj, și a însuflețit pe ascultători să facă, ca din ruinele în care se găsește biserica să răsără *mântuirea* noastră, după cum a răsărit mântuirea din ruinele cetății lui David în Vifleim, — ca nu cumva acele ruine să ni-se prefacă în mormânt. După constituire, președintele a prezentat raportul curatoratului despre cele făcute în cauza bisericei, și propunerile ce le face curatoratul în 10 puncte. S'a pornit o dezbateră interesantă. Un dn măiestru a esprimat niște vederi cu totul greșite despre »coroana bisericei«, singurul izvor de venit al bisericei pentru lucrări deosebite și de înaintare. I-s'au dat deslușirile de lipsă cetindu-se hotărîrea adunării generale din 9 Aprilie 1905, prin care s'a introdus coroana bisericei. La discuție au început să iee parte țărării Goia și Ioan Mercean, cari au vorbit cuminte și însuflețiti. A vorbit apoi d-l Dr. Amos Frâncu într'un mod răpitor și convingător, încât toți au aclamat: *să trăiască!* Au mai vorbit apoi Gregoriu Crișan, Vas. Ranta, și a. și toate propunerile curatoratului s'au primit unanim.

S'a hotărît între altele ca toți credincioșii să-și plătească »coroana bis.« până în 15 Octobrie. La cei ce nu ar plăti până atunci să se trimeată câte 2 incassatori cu cărțile de control. S'au ales spre acest scop următorii 10 bărbați, ca să umble în cele 5 părți ale orașului și anume: Ioan Greța și Ioan Meșter; Iac. Mureșanu și Vas. Mesaroș; Todor Chenez și Victor Pap; Nic. Cormoș și Petru P. Barițiu; Alex. Borza și G. Cante.

S'a făcut apel și către tinerimea universitară ca să dea un concert cu petrecere în folosul bisericei din Cluj. — Asemenea s'a hotărît a se adresa o rugare către Esc. Sa I. P. S. Archiepiscop și Metropolit.

Adunarea urgentată și de nenorocirea întâmplată bisericei vechi și-a adus aminte de biserica cea nouă, ca nu cumva să mai ajungă parochia în astfel de situații. În aceasta direcțiune a luat aceste două hotărîri:

»Recunoscând activitatea dezvoltată până acum în favorul bisericei nouă adunarea generală însărcinează curatoratul, ca la ad. gen. ordinară să vie cu propuneri concrete pentru începerea unei mari colecte și pregătirea edificării cât mai curând a noiei biserici.

Adunarea credincioșilor folosește acest prilej spre a aduce mulțămitele sale fierbinți tuturor donatorilor și fundatorilor, cari au îmbogățit cu ofertele lor fondul bisericei noue și în deosebi marelui fundator *Stefan cavalier Havași Oășanu*, care s'a făcut după Episcopul Bob al doilea întemeietor al bisericei rom. gr.-cat. din Cluj.

Adunarea s'a sfârșit la 1 ceas d. a. în cea mai însuflețită dispoziție de jertfă și unire, și s'au dus toți cu dorul de a putea vedea cât mai curând eară adunări așa luminătoare și întăritoare.

MAI NOU

Roma și București.

În cinstea contelui San-Martino, trimisul Romei, care a adus la București darul cetății-mume, s'a dat un banchet, la care au luat parte mai mulți miniștri români și alți bărbați frunțași. Dintre români au vorbit: Al. Ciurcu italienește, Take Ionescu și I. Lahovary franțuzește. Conte *San-Martino* a închinat un toast »pentru regele Carol și neamul românesc«, în care a zis și aceste frumoase cuvinte:

»Când lupoaica legendară a Romei a sosit în arenele Dv., toți am fost mișcați. Am simțit, că în acel timp s'a petrecut ceva mișcător și înălțător pentru noi. Mi-s'a părut, că ramurile a doi arbori porniți din aceeași rădăcină s'au unit: e unirea inimilor celor două popoare născute din vechiul trunchiu roman.

»Frăția limbei arată legătura eternă între cele două popoare.

»Astăzi sărbătorim unirea prin inimi între o cetate veche și nobilă, și între o tineră soră, care merge neconținut spre progres. Cu toate greutatele ce am îndurat, am rămas uniți și din lupte și suferințe am eșit înălțați«.

Di ministru Take Ionescu a rostit asemenea un cuvânt frumos din care scoatem următoarele:

»Trecutul nostru n'are strălucirea trecutului celorlalte națiuni latine. Noi n'am plimbat aquilele noastre victorioase în cele 4 colțuri ale Europei, noi n'am descoperit lumi noi, noi n'am dat umanității un Dante sau un Michel Angelo. — Dar, Domnilor, cel mai frumos cuvânt de caritate divină este: *I-se va ierta mult fiindcă a iubit mult*; unul dintre cele mai frumoase sentimente ale sufletului omenesc poate fi rezumat astfel: *vor fi iubiți mult fiindcă au suferit mult*.

Ori, în ce privește suferința reclam întâietatea pentru neamul meu.

Nu fără suferințe am putut noi să păstrăm 18 veacuri conștiința originii noastre, nu fără suferință am putut noi să cerem aceasta frumoasă renaștere română al cărei punct culminant este iubirea întâiului și marelui nostru rege, căci cu acest nume îl va saluta istoria.

Aceste nobile eforturi, aceasta nobilă origine ca toate noblețele obligă. Ele ne obligă la muncă, la progres«.

Un Englez pentru noi.

D-l Oscar Browning, profes. în Cambridge, unul din Englezii ospetați în Budapesta, a declarat unui ziarist maghiar, următoarele cuvinte adevărate:

»Lupta politică este îndreptățită și sigură de toate simpatiile, dacă are de scop *apărarea limbei naționale și a proprietății naționale*, a decă bunurile subiective ale unei națiuni, fără să fie stăpână peste acestea prețioase lucruri, nu există națiune liberă și nici viețuitoare.

Unde însă într-o comunitate de popoare o astfel de luptă se asuprește dela puterea centrală (ca în Ungaria d. e. »Răv.«), acolo trebuie, cum ne învață istoria, să *păgubească asupritorul*«.

La urmă a declarat învățatul englez, că într-o astfel de țară socotește, că cel mai potrivit sistem politic este »federaliunea, cea mai perfectă formă de guvernare«.

Un oaspe care le-a spus adevărul!

Darul Metropolitului.

Escelența Sa Archiepiscopul și Metropolitul *Dr. Victor Mihályi de Apșa* a trimis o mie (1000) coroane pentru repararea bisericeii din Cluj.

Fapta Preabunului Părinte urmașul intemeietorului Bob, vorbește cu mult mai frumos, decât ca să mai fie lipsă de altă aprețiere.

CĂRȚI NOUE ȘI REVISTE

— **Predicile lui Petru Maior.** A apărut și broșura a 5-a din *Predicile pe Dumineci* ale lui P. Maior. Cu aceasta se încheie Volumul I. Broșura a 5-a costă 1 coroană. Volumul I. întreg, broșurat la olaltă, în estensiune de 564 pag. costă 5 cor. Compactat frumos la olaltă 6 cor. plus porto 40 fil.

— **Predicile pe Sărbători,** ale lui Petru Maior au apărut, ca volumul al II. al Predicilor. Prețul 1 cor. Compactat foarte frumos la olaltă cu Vol. I. costă 7 cor. plus porto 50 fil. A se adresa la »Răvașul«.

— **Propovedanii la oameni morți de Petru Maior,** — predicile la înmormântări ale marelui orator, sunt cele mai frumoase predici românești! Publicate înainte de celelalte, la 1809, ele sunt și superioare în toată privința acestor perle a literaturii și oratoriei române. Retipărite cu litere latine aceste comori vor fi, suntem siguri, foarte bine venite preoțimei noastre. Ele formează volumul III. al »Predicilor« vor apărea în luna lui Novembre și vor costa 4 cor. volumul întreg, frumos compactat 5 cor. Prenumerățiuni a se adresa la »Răvașul«.

— **Păstorul sufletesc** din Șimleu, cu toate că o foaie de a noastră i-a cobit de rău, continuă a apărea regulat. Nrul de pe Septembrie cuprinde Predici pe Dumineci și sărbătorile acestei luni, cam tot de autorii cunoscuți din numerii premergători. Două momente noue sunt totuși. Unul îmbucurător: protopopul Reghinului, Ariton M. Popa, începe a publica traducerea românească a latinescului: *Memoriale vitae sacerdotalis*, care începe astfel:

»Doamne al virtuților, cât sunt de plăcute locașurile tale! D-zeule al meu, inima mea se dorește și se topește după ele. O ce bine și plăcut este a aduce jertfă sfântă în altarele tale, a cânta Ție și aTe lăuda pe Tine!

»Cât e de bine a vesti dreptățile Tale și pocăința întru iertarea păcatelor!

»Ce lucru bun este a învăța neamurile și a le boteza«.

Cu totului altfel și tare pe latinie sună *Memento*, al unui alt confrate, care începe astfel o vorbire românească (?):

»O cât de dulce e — fraților — a conveni într'unul!« Iarăși ne-am adunat — *Ven.* în Christos Frați — după un an de zile lungi să ne mângăiem și întărim unii pe alții în lupta încinsă pentru *subsistență* — mărirea Tatălui de sus, și — *salvarea* sufletelor nemuritoare (de ce nu »imortale«? Red.) Vă salut cu dragoste — Fraților, — fiți bine veniți aici!.. Imi rotesc privirea jur, împrejur de voi. Și până când un ochiu — cel din dreapta — îmi suride potându-se desfăta la *văzul (?) lubirilor Voastre* — până atunci altul, — cel din stânga — și deci (?) din dreapta (?) inimii — începe a vărsa încetinel niște picuri, ce-mi ard genele ca toți (!) a-tăția cărbuni aprinși — sunt picuri de lacrimi, storși de »golul« (?) ce cască (!!) atât de *discordant* în șirul vostru de altă dată așa de bine încheșat...»

Dacă n'ar fi atât de stălcită ideea unui poet ungar atinsă aci, am zice și noi, că un ochiu ne zimbește și celalalt plânge, văzând aceste două momente cu totul potrivnice din numărul acesta al »Păstoriului sufletesc«.

Poșta redacțiunii.

D-lui **Al. Chira.** Pentru numărul acesta prea târziu.

Preotului N. B. Predicile cerute nu le avem. Ale lui Petru Maior numite *Propovedanii la oameni*

morți, vor apărea negreșit în toamna asta, tipărirea lor e în curgere chiar acum. Vezi la altă rubrică mai de aproape.

»**Toamna**« nu se poate publica. Vezi, că ninge, ca să te desmintă. Mai bine îi dădeai pace.

»**Iris**«. Cine-i *Dafin*? De l'ai cunoaște, și-ar plăcea și mai mult. Tot ce putem spune, am spus — într'alt loc.

Oleul numai din ficat de știucă

preparat are un gust și un miros atât de rău, și se mistue așa de cu anevoie, încât bolnavilor și mai vărtos însă copiilor nu se poate da în cele mai multe cazuri. Puterea întăritoare și nutritoare a oleului din ficat de știucă o poate însă azi fiecare folosi în forma *Emulsiunii lui Scott*, care are un gust plăcut, se mistue ușor și totodată și efectul ei vindecător e fără îndoială mai mare și mai sigur. *Emulsiunea lui Scott* nu cauzează nici un fel de perturbații și eserciază o influință foarte întrămătoare asupra organismului.

Pentru veritabila *emulsiune a lui Scott* garantează semnul adaus aici, un pescar care duce pe spate o știucă mare.

Se capătă în toate farmaciile.

Cu provocare la aceasta foaie, trimițând înainte 75 fil. în marce postale, servește cu sticlă de model

Dr. Budai Emil

»Városi győgzsertára«

BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul sticlei originale Cor. 250

Pene de gâscă

ieftine,

pentru umplut perini,
din Bohemia.

5 Kilo nou curățite Cor. 960, mai bune Cor. 12.— fulgi albi Cor. 18—24, fulgi ca zăpada Cor. 30—36. Se trimite franco cu rambursă. Se primește îndărăt s'au se schimbă ce nu convine cu rebonificarea portului postal.

Benedickt Sachsel, Lobes 357

Post Pilsen. 1—6 **Böhmen.**

Nenumărate dame inteligente folosesc renumita alifie de față

Margit-Crème

a lui FÖLDES

— care e de un efect eminent, —

un preparat fără grăsime, nestricăcios și cel mai bun pentru înfrumusețarea obrazului.

Margit-Crème a lui Földes e un mijloc cu efect sigur și grabnic contra alunițelor, pestrelor de ficat, bubitelor, zgrăbunțelor, bubelor de fierbințeli și contra altor necurățiri ale pielii obrazului. Pomada aceasta o folosesc damele cele mai inteligente din lumea întreagă și cu privire la efectul lui fără păreche și escelent se exprimă în modul cel mai măgulitor și însuflețitor. Despre aceasta se va convinge altfel fiecare după întrebunțarea unei tighii, trebuie însă să ne ferim de falsificate.

Prețul unei tighii mici 1 cor.; unei tighii mari 2 cor. Săpunul-Margit costă 70 fil. Puderul-Margit 1 cor. 20 fil. Apa de față Margit 1 cor. Pasta de dinți Margit 1 cor.

Se prepară: la FÖLDES KELEMEN, apotecar în ARAD.

Comande de 6 cor. se trimit franco

Se poate căpăta:

la Burger Frigyes, Dr. Czetz Dénes, Gergely Fer utóda, Halász Jenő, Dr. Hintz György, Székely Miklós și Tanács József, apotecari în Cluj.

Cui îi place să-și îmbrace copii frumos

să cumpere haine frumoase și ieftine dela

Stein S. és Trsa, deposit de haine pentru copii, Cluj, Mátyás király-tér Nr. 1.

Haine pentru fetele dela 1—14 ani cu 1 fl. și mai sus. — Haine pentru băieți 1—14 ani 1 fl. și mai sus. — Căputuri 1—14 ani dela 2 fl. în sus. Pălării, căpșoane, șurte, rochițe, albituri, ciorapi în mare alegere. — Aci se pregătesc corsete după măsură în cele mai noue forme. (79) 16

S'a deschis

în piața Mátyás király Nr. 11 în palatul Reil
Prăvălia de haine pentru Domni, dame și copii
a lui

➔ **Réti B. és Tárza.** ➔

Cel
mai bun și
cel
mai frumos!

Pe
lângă prețuri
solide și
moderate!

2—10

Postav de Zsolna, Gács și Rozsahegy. Mátyás király-tér 11.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret.
Vindecă și înviorază pe lângă garanțe.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că
acest aparat vindecă boale vechi de 20 de ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *dure-
rilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea
circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuțuri de
ureche, bătaie de inimă, sgârçiri de inimă, asma, auzul
greu, sgârçiri de stomac, lipsa poftei de mâncare,
receață la mâni și la picioare, reuma, podag-
ră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epi-
lepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor
boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă
prin electricitate. *In cancelaria mea se află atestate in-
cursuri din toate părțile lumii, cari prețuesc cu multă-
mire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste
atestare.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se
va vindeca i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare
s'a constatat zadarnic, rog a proba aparatul meu. Atrăe
atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu
nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta«* de-
oarece »Ciasul-Volta« atât în Germania cât și în Austro-
Ungaria a fost *oficios* oprit fiind nefolositor, pe când
aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.
Deja efinătearea crucei mele electro-magnetice o reco-
mandă îndeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor. folosibil la morburii
cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 4 cor. folosibil la copii și femei
de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru
țară și străinătate e:

26—52 **MÜLLER ALBERT, Budapesta,**
V., strada Vadász 42 G. colțul
strada Kálmán.

Frumos, curat scrie numai mașina de scris

„SUN“

deoarece n'are bandă de colorare.

Mașina de scris »Sun« are o scrisoare
foarte ceteață (scrisoarea se poate cu-
noaște limpede chiar și până la ultima
literă) și prețul ei e totuși numai 320 cor.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvár) (2—10)

Representantul fabricii — societate pe ac-
țiuni — de mașine de scris a lui Fris-
ter & Rossmann.

La tipografia »Carmen« în Cluj se
primește numai decât un

Practicant.

Preferiți vor fi cei cari cunosc pe
lângă limba română și cea maghiară.

Cine suferă de **Epilepsie** și stări nervoase, se ceară
(nevoie) sgârçiri broșura despre Epilepsie,
care se trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen
Apotheke,« Frankfurt a. Main. 10—52

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață**
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incaso anual	Avere proprie
Cor.: 34,600.000	Cor.: 274,000.000
Dividende solvite	Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000	Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

**Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).**

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

Peter Wernig

Fabricant de puști și furnisor ces. și reg.
în **Ferlach, Carintia (Kärnten).**

Inventator și fabricant al așa numitului »Triumph
Bohrung« și al »Wernig-universal-Bohrung« cu o iuțime

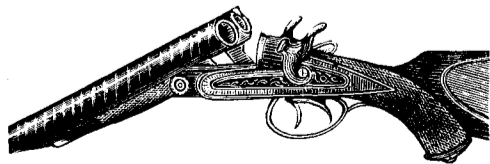

foarte mare și neîntrecută până
acuma — își re-
comandă pe lă-
gă garanție și
cu prețuri mo-
derate tuturor
vânătorilor, fo-
restierilor și al-
tor persoane iu-
bitoare de sport
fabricatele sale
solide, de pri-
ma calitate: cum
sunt: puști u-
șoare cu trei
țe vi, așa numi-
tele: Thürstü-
tzen, Büchsfinten, Bockgewehre, Mannlicher Schänanen-
Stutzen, precum și puști Wernig cu patru țevi — toate

provăzute
cu o sperr-
clapă de
siguranță,
în urma
căreia
pușca nici

într'un caz nu se poate de sine singur descărca și astfel
ori și ce fel de pericol e eschis. 3 5

— Cataloge la dorință se trimit gratuit și franco.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la 1868 „**Transsylvania**“ Fondat 1868

se recomandă pentru încheierea de
*Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre,
pe cheltuelile înmormântării etc.* în toate com-
binațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate: Despăgubiri prestate:
105 milioane cor. 7 milioane coroane.
Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără
nici o cheltuială.

Acuisitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketér 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și
la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

FALK IMRE

Cluj Piața Széchenyi nr. 39.

În prăvălia mea se vînd mașine de cusut,
biciclete, ace de cusut, fine, din oțel englez, pe
lângă plătire în rate.

Mare atelier mecanic.

Primim repararea mașinelor de cusut, bi-
cicletelor și a altor obiecte, cari se țin de spe-
cialitatea aceasta.

Serviciu prompt și acurat!

Comande din provincie se efectuesc
cu cea mai mare acurateță.

Agentur pentru mașine agronomice.

Cu deosebită stimă

(10—20)

Falk Imre

Piața Széchenyi nr. 39.

Fiecare imitație și retipărire va fi pedepsită.

Veritabil e numai Balsamul lui Thierry

provăzut cu semnul »călugărițelor«
Scutit prin lege.

E un mijoc peste tot cunoscut și
neîntrecut în cazuri de perturbați
de sgârçiri de stomac, de colică, de
catarrhuri dureri de piept, la influ-
ența etc. Prețul: 12 sticle mici sau 6
duple sau o sticlă mare specială cu
astupuş patent — 5 cor. franco.
ALIFIA CENTIFOLIA E UN NON
PLUS ULTRA la toate razele, la in-
flamații, lovituri abscese, buboae
de ori ce fel. Prețul: 2 tighii coroane
3'60 sau pe lângă trimiterea banilor
înainte, sau cu rambursă.

Apoteca lui A. Thierry la Rohits-Sauerbrunn. Broșuri,
se trimit fiecăruia gratuit. Depot în Budapesta la apot.
A. Török; la Leo I., Egger; la L. Vertes, Lugos.

(11—25)

La tipografia »Carmen« în Cluj se află:
Estras din Matricula botezaților, cununaților și
morților, cu prețuri moderate.

Tipografia

»CARMEN«

PETRU P. BARIȚIU
CLUJ

Ferencz József-út 58 sz.

Primește tot felul de lucrări, ce cad
în branșa acestei măestrii, executân-
du-le cât se poate de cu gust, în stilul
cel mai modern și cu prețuri moderate.

Comande se primesc și la Librăria
D-lui Erich Fabritius din Cluj (Piața
Regelui Matia nr. 32.)

Ca prima tipografie românească în
acest comitat, se roagă de binevoitorul
sprijin al celorlalte institute românești,
precum și al privaților.